HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

8 decembrie 2011 *

În cauza C-389/10 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 28 iulie 2010,

KME Germany AG, fostă KM Europa Metal AG, cu sediul în Osnabrück (Germania),

KME France SAS, fostă Tréfimétaux SA, cu sediul în Courbevoie (Franța),

KME Italy SpA, fostă Europa Metalli SpA, cu sediul în Florența (Italia),

reprezentate de M. Siragusa, avvocato, A. Winckler, avocat, G. C. Rizza, avvocato, T. Graf, advokat, și M. Piergiovanni, avvocato,

recurente,

* Limba de procedură: engleza.

cealaltă parte în proces fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de domnii E. Gippini Fournier și S. Noë, în calitate de agenți, asistați de domnul C. Thomas, solicitor, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J.N. Cunha Rodrigues, președinte de cameră, domnii U. Lõhmus, A. Rosas (raportor), A. Ó Caoimh și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 mai 2011,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, KME Germany AG, fostă KM Europa Metal AG (denumită în continuare „KME Germany"), KME France SAS, fostă Tréfimétaux SA (denumită în continuare „KME France"), și KME Italy SpA, fostă Europa Metalli SpA (denumită în continuare „KME Italy") (denumite în continuare, împreună, „grupul KME"), solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 19 mai 2010, KME Germany și alții/Comisia (T-25/05, denumită în continuare „hotărârea atacată"), prin care s-a respins cererea acestora de reducere a cuantumului amenzilor care le-au fost aplicate în temeiul articolului 2 literele (g)-(i) din Decizia C(2004) 2826 a Comisiei din 3 septembrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/E-1/38.069 – Tuburi sanitare din cupru) (denumită în continuare „decizia în litigiu").

Cadrul juridic

2 Articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1 p. 3), prevedea:

„Comisia poate, prin decizie, să aplice întreprinderilor și asocierilor de întreprinderi amenzi al căror cuantum poate fi cuprins între minimum 1 000 de unități de cont și maximum 1 000 000 de unități de cont, acest maximum putând fi majorat la 10 % din

cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar precedent de fiecare dintre întreprinderile care au participat la încălcare, în cazul în care, cu intenție sau din neglijență:

a) comit o încălcare a dispozițiilor articolului [81] alineatul (1) [CE] sau ale articolului [82 CE] sau

b) nu respectă o obligație impusă în virtutea articolului 8 alineatul (1).

La stabilirea valorii amenzii se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării." [traducere neoficială]

3 Regulamentul nr. 17 a fost abrogat și a fost înlocuit prin Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), aplicabil de la 1 mai 2004.

4 Articolul 23 alineatele (2) și (3) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 are următorul cuprins:

„(2) Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi asupra întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea:

(a) încalcă articolul 81 sau articolul 82 din tratat [...]

[...]

Pentru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent.

[...]

(3) La stabilirea valorii amenzii, se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării."

5 Articolul 31 din acest regulament are următorul cuprins:

„Curtea de Justiție are plenitudine de competență cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu. Curtea de Justiție poate elimina, reduce sau mări amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată."

6 Comunicarea Comisiei intitulată „Linii directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO" (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumită în continuare „liniile directoare"), aplicabilă la data adoptării deciziei în litigiu, prevede în preambul:

„Principiile prezentate în [...] linii[le] directoare ar trebui să asigure transparența și imparțialitatea deciziilor Comisiei, atât pentru întreprinderi, cât și pentru Curtea de Justiție, menținând totodată marja discreționară acordată Comisiei, în temeiul legislației relevante, în stabilirea amenzilor în limita a 10 % din cifra de afaceri totală a întreprinderilor. Cu toate acestea, această marjă trebuie să urmeze o politică coerentă și nediscriminatorie, în concordanță cu obiectivele urmărite în sancționarea încălcărilor regulilor de concurență.

Noua metodă de determinare a cuantumului unei amenzi va respecta următoarea formulă care pornește de la un cuantum de bază care va fi majorat pentru a ține seama de circumstanțele agravante sau diminuat pentru a ține seama de circumstanțele atenuante."

7 Conform punctului 1 din liniile directoare, „[acest] cuantum de bază se determină în funcție de gravitatea și de durata încălcării, acestea fiind singurele criterii menționate la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17".

8 În ceea ce privește gravitatea, punctul 1 secțiunea A din liniile directoare prevede că la evaluarea criteriului gravității încălcării trebuie să se țină seama de natura sa, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de mărimea pieței geografice relevante. Încălcările sunt împărțite în trei categorii, și anume încălcări minore, încălcări grave și încălcări foarte grave.

9 Potrivit liniilor directoare, încălcările foarte grave sunt în special restricțiile orizontale, precum „carteluriile de fixare a prețurilor" și cotele de împărțire a pieței. Cuantumul de bază al amenzii aplicabile este de „peste 20 de milioane de [euro]". Liniile directoare prevăd necesitatea de a aplica în mod diferențiat acest cuantum de bază pentru a ține seama de natura încălcării comise, de capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori, în special consumatorilor, de efectul descurajator al amenzii, precum și de cunoștințele și de infrastructurile economice și juridice ale întreprinderilor care le permit să recunoască mai ușor caracterul ilicit al comportamentului lor. Se prevede de asemenea că, în cazurile în care o încălcare implică mai multe întreprinderi, ar putea fi necesar să se țină seama de ponderea specifică și, prin urmare, de impactul real al comportamentului ilicit al fiecărei întreprinderi asupra concurenței, în special atunci când există o diferență considerabilă între dimensiunile întreprinderilor care comit o încălcare de același tip.

10 În ceea ce privește durata încălcărilor, liniile directoare fac distincție între încălcările de scurtă durată, în general mai mici de un an, încălcările de durată medie, în general de la unul la cinci ani, și încălcările de lungă durată, în general de peste cinci ani. Cu privire la încălcările de lungă durată, se prevede o creștere a cuantumului amenzii cu până la 10 % pe an din cuantumul stabilit în funcție de gravitatea încălcării. Liniile directoare prevăd de asemenea o consolidare a majorărilor pentru încălcările de lungă durată, în vederea aplicării unor sancțiuni efective pentru restricțiile care au avut un impact dăunător asupra consumatorilor pentru o perioadă lungă și a creșterii stimulentului de a denunța încălcarea sau de a coopera cu Comisia.

11 În temeiul punctului 2 din liniile directoare, cuantumul de bază al amenzii poate fi majorat în cazul în care există circumstanțe agravante, precum, între altele, încălcările repetate de același tip din partea aceleiași întreprinderi sau a acelorași întreprinderi. Conform punctului 3 din liniile directoare menționate, acest cuantum de bază poate fi diminuat pentru a ține seama de anumite circumstanțe atenuante, precum rolul exclusiv pasiv sau imitativ al unei întreprinderi în comiterea încălcării, neaplicarea efectivă a acordurilor sau cooperarea efectivă a întreprinderii în cadrul procedurilor, în afara domeniului de aplicare al Comunicării Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea”).

12 Liniile directoare au fost înlocuite, de la 1 septembrie 2006, prin Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264).

13 Comunicarea privind cooperarea definește condițiile în care întreprinderile care cooperează cu Comisia în cursul unei investigații desfășurate de aceasta cu privire la o înțelegere pot fi scutite de amendă sau pot beneficia de o reducere a amenzii pe care ar fi trebuit să o plătească în lipsa unei astfel de cooperări. Conform secțiunii B din această comunicare, beneficiază de o reducere de cel puțin 75 % din cuantumul amenzii sau de o scutire totală de amendă în special întreprinderea care denunță Comisiei înțelegerea înainte ca aceasta să fi efectuat o investigație și cu condiția ca aceasta să nu dispună de informații suficiente pentru a dovedi existența înțelegerii denunțate sau întreprinderea care este prima care furnizează elemente decisive pentru a dovedi

existența înțelegerii. În temeiul secțiunii D din comunicarea menționată, o întreprindere poate beneficia de o reducere de 10 % până la 50 % din cuantumul amenzii în special în cazul în care, înainte de comunicarea privind obiecțiunile, aceasta a furnizat Comisiei informații, documente sau alte elemente de probă care contribuie la stabilirea existenței încălcării săvârșite.

14 Comunicarea privind cooperarea a fost înlocuită de la 14 februarie 2002 prin Comunicarea Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3). Comisia a aplicat însă în prezenta cauză Comunicarea privind cooperarea, deoarece aceasta este comunicarea pe care întreprinderile au luat-o în considerare atunci când au cooperat cu ea.

Istoricul cauzei

15 Recurentele au participat, împreună cu alte întreprinderi producătoare de produse semifinite din cupru și din aliaje de cupru, la o înțelegere privind prețurile, împărțirea piețelor și schimbul de informații confidențiale pe piața tuburilor sanitare din cupru.

16 În urma unor inspecții și investigații, la 3 septembrie 2004, Comisia a adoptat decizia în litigiu, al cărei rezumat este publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 13 iulie 2006 (JO L 192, p. 21).

17 În vederea evaluării gravității încălcării în cauză, Comisia a ținut seama de natura încălcării, de impactul său real asupra pieței, de întinderea pieței geografice în cauză și de mărimea pieței menționate. Aceasta a susținut că practicile de împărțire a piețelor și de stabilire a prețurilor, precum cele din prezenta cauză, constituiau, prin însăși natura lor, o încălcare foarte gravă și a considerat că piața geografică afectată de cartel corespundea celei a teritoriului Spațiului Economic European (SEE). Comisia a ținut cont de asemenea de faptul că piața tuburilor sanitare din cupru constituia un sector industrial foarte important. În ceea ce privește impactul real asupra pieței, Comisia a arătat că existau elemente de probă suficiente pentru a demonstra că, în mod global, cartelul a produs efecte pe piața relevantă. Comisia a concluzionat că întreprinderile vizate au săvârșit o încălcare foarte gravă.

18 Comisia a identificat în decizia în litigiu patru grupuri pe care le considera reprezentative pentru importanța relativă a întreprinderilor în încălcarea în cauză. Grupul KME a fost considerat ca fiind principalul actor pe piața relevantă și a fost clasificat în prima categorie.

19 Cotele de piață au fost determinate în funcție de cifra de afaceri, realizată de fiecare autor al încălcării, provenind din vânzările de tuburi sanitare pe piața cumulată a tuburilor sanitare din cupru simple și a tuburilor sanitare din cupru cu înveliș de protecție. În consecință, Comisia a stabilit cuantumul de plecare al amenzilor la 70 de milioane de euro pentru grupul KME.

20 Având în vedere că, până în iunie 1995, KME France și KME Italy constituiau împreună o întreprindere distinctă de KME Germany, cuantumul de plecare al amenzilor stabilit la 70 milioane de euro în total pentru grupul KME se împarte după cum urmează, și anume 35 de milioane de euro pentru grupul KME, 17,5 milioane de euro pentru KME Germany, 17,5 milioane de euro în solidar pentru KME Italy și KME France.

21 Din decizia în litigiu rezultă că, în speță, Comisia a majorat cuantumurile de plecare ale amenzilor cu 10 % pentru fiecare an complet al încălcării și cu 5 % pentru orice perioadă suplimentară egală sau mai mare de 6 luni, însă mai mică de 1 an. Astfel, aceasta a concluzionat că:

— întrucât grupul KME a participat la cartel timp de 5 ani și 7 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 55 % din cuantumul de plecare al amenzii de 35 de milioane de euro,

— întrucât KME Germany a participat la cartel timp de 7 ani și 2 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 70 % din cuantumul de plecare al amenzii de 17,5 milioane de euro și

— întrucât KME France și KME Italy au participat la cartel timp de 5 ani și 10 luni, trebuia să le fie aplicată o majorare de 55 % din cuantumul de plecare al amenzii de 17,5 milioane de euro.

22 Astfel cum reiese din considerentul (719) al deciziei în litigiu, în urma calculării majorării în funcție de durata participării la încălcare, cuantumurile de bază ale amenzilor aplicate recurentelor au fost stabilite după cum urmează:

— grupul KME: 54,25 milioane de euro,

— KME Germany: 29,75 milioane de euro și

— KME France și KME Italy (în solidar): 27,13 milioane de euro.

23 Cu titlu de circumstanțe atenuante, Comisia a ținut cont, astfel cum rezultă din considerentele (758) și (759) ale deciziei în litigiu, de faptul că grupul KME și grupul constituit din Outokumpu Oyj și Outokumpu Copper Products Oy (denumite în continuare, împreună, „grupul Outokumpu") i-au furnizat informații, în cadrul cooperărilor lor respective, care nu se încadrau în Comunicarea privind cooperarea. Prin urmare, Comisia a redus cuantumul de bază al amenzii aplicate grupului Outokumpu cu 40,17 milioane de euro, ceea ce ar corespunde amenzii care i-ar fi fost aplicată pentru perioada de încălcare septembrie 1989-iulie 1997, a cărei stabilire a fost posibilă datorită informațiilor pe care acesta le-a furnizat Comisiei. În ceea ce privește grupul KME, astfel cum rezultă din considerentele (760) și (761) ale deciziei în litigiu, cuantumul de bază al amenzii care i-a fost aplicată a fost redus cu 7,93 milioane de euro datorită cooperării sale, care i-a permis Comisiei să stabilească faptul că încălcarea în cauză cuprindea tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție.

24 În conformitate cu articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și cu articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia a stabilit cuantumurile amenzilor care trebuiau aplicate întreprinderilor destinatare ale deciziei în litigiu după cum urmează:

— grupul KME: 32,75 milioane de euro;

— KME Germany: 17,96 milioane de euro și

— KME France și KME Italy (în solidar): 16,37 milioane de euro.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

25 Recurentele au invocat șapte motive, toate acestea referindu-se la stabilirea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată. Aceste motive s-au întemeiat pe luarea neadecvată în considerare a impactului real al cartelului asupra pieței la calcularea cuantumului de plecare al amenzii, pe evaluarea greșită a dimensiunii sectorului afectat de cartel, pe evaluarea greșită a importanței grupului KME pe piața tuburilor sanitare din cupru, pe majorarea eronată a cuantumului de plecare al amenzii în funcție de durata cartelului, pe neluarea în considerare a anumitor circumstanțe atenuante, pe aplicarea eronată a Comunicării privind cooperarea și, respectiv, pe neluarea în considerare a situației financiare precare a grupului KME.

26 Tribunalul a respins fiecare dintre aceste motive și acțiunea în totalitate.

27 Tribunalul a respins de asemenea cererea reconvențională formulată de Comisie prin care se urmărea majorarea cuantumului amenzilor.

Concluziile părților și procedura în fața Curții

28 Grupul KME solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate,

— în măsura posibilului și pe baza faptelor prezentate în fața Curții, anularea în parte a deciziei în litigiu și reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată,

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente prezentei proceduri, precum și a celor aferente procedurii desfășurate în fața Tribunalului sau

— cu titlu subsidiar, anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului.

29 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului și

— obligarea grupului KME la plata cheltuielilor de judecată.

30 Curtea, în reuniune generală, a hotărât judecarea prezentei cauze fără concluzii și susținerea pledoariilor în aceeași zi ca și în cauza Chalkor/Comisia (C-386/10 P), referitoare la aceeași înțelegere. Cu toate acestea, întrucât recurentele au invocat diverse motive similare cu cele pe care le invocaseră în cauza KME Germany și alții/Comisia (C-272/09 P), în care pledoariile au fost susținute anterior, cauză în care partea adversă era de asemenea Comisia și care privea o primă decizie prin care a fost sancționată o înțelegere paralelă pe piața tuburilor industriale din cupru, părțile au fost invitate să ia în considerare, în ședința de audiere a pledoariilor, Concluziile pronunțate la 10 februarie 2011 de avocatul general Sharpston în această cauză.

Cu privire la recurs

31 Grupul KME invocă șase motive, întemeiate, respectiv, pe diverse erori de drept referitoare la impactul încălcării asupra pieței, pe luarea în considerare a cifrei de afaceri și a duratei încălcării, pe încălcarea liniilor directoare, precum și a principiilor echității și egalității de tratament prin neluarea în considerare a anumitor circumstanțe atenuante, pe încălcarea liniilor directoare și pe o eroare de motivare și, în sfârșit, pe încălcarea dreptului la o cale de atac jurisdicțională efectivă.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe diverse erori de drept referitoare la impactul încălcării asupra pieței

Argumentele părților

32 Recurentele arată că primul motiv vizează punctele 81-92 din hotărârea atacată. Aceste puncte sunt precedate de o sinteză a argumentelor părților și de poziția adoptată de Tribunal cu privire la admisibilitatea anumitor argumente și a două rapoarte economice noi, prezentate de recurente pentru a demonstra lipsa impactului real al încălcării asupra pieței, Tribunalul concluzionând, la punctul 77 din hotărârea atacată, în sensul admisibilității argumentelor și rapoartelor menționate.

33 Punctele 81-92 din hotărârea atacată sunt formulate după cum urmează:

„81 În ceea ce privește, în continuare, aprecierea gravității încălcării, trebuie subliniat și că, chiar dacă Comisia nu ar fi dovedit că înțelegerea a avut un impact real asupra pieței, acest fapt nu ar fi avut niciun efect în privința calificării încălcării drept «foarte gravă» și, prin urmare, în privința cuantumului amenzii.

82. Trebuie constatat în acest sens că din sistemul de sancționare a încălcărilor normelor de concurență, astfel cum a fost reglementat prin Regulamentele nr. 17 și nr. 1/2003 și cum a fost interpretat în jurisprudență, rezultă că înțelegerile de tipul cartelurilor merită, din cauza însești naturii lor, cele mai severe amenzi. Eventualul lor impact real asupra pieței, în special problema măsurii în care limitarea concurenței a determinat majorarea prețului de piață comparativ cu cel care s-ar fi impus în ipoteza inexistenței unui cartel, nu este un criteriu decisiv pentru stabilirea nivelului amenzilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctele 120 și 129, și Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, C-286/98 P, Rec., p. I-9925, punctele 68-77; a se vedea de asemenea Concluziile avocatului general M. Mischo prezentate în cauza Mo och Domsjö/Comisia, Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, C-283/98 P, Rec., p. I-9855, I-9858, punctele 95-101).

83 Trebuie adăugat că, potrivit liniilor directoare, acordurile sau practicile concertate care urmăresc în special, precum în speță, stabilirea prețurilor și împărțirea clientelei pot fi calificate drept «foarte grave» pe baza însești naturii lor, fără a fi necesar ca astfel de comportamente să fie caracterizate de un anumit impact sau de o anumită întindere geografică. Această concluzie este susținută de faptul că, deși descrierea încălcărilor «grave» menționează în mod expres impactul asupra pieței și efectele pe arii extinse ale pieței comune, în schimb, cea a încălcărilor «foarte grave» nu menționează nicio cerință cu privire la un impact real asupra pieței și nici cu privire la producerea unor efecte într-o zonă geografică

determinată (Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Grup Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 150).

84 Cu titlu accesoriu, Tribunalul apreciază că un impact real al cartelului asupra pieței relevante a fost demonstrat de Comisie în mod corespunzător cerințelor legale.

85 În acest context, trebuie subliniat că premisa reclamantelor potrivit căreia Comisia ar fi obligată, în ipoteza în care ar invoca un impact real al înțelegerii, să demonstreze în mod științific, în vederea stabilirii cuantumului amenzii, un efect economic tangibil asupra pieței și o legătură de cauzalitate între impact și încălcare a fost respinsă de jurisprudență.

86 Astfel, Tribunalul s-a pronunțat în mai multe rânduri în sensul că impactul real al unei înțelegeri asupra pieței trebuie considerat a fi suficient demonstrat în cazul în care Comisia poate furniza indicii concrete și credibile privind faptul că este probabil, în măsură rezonabilă, ca înțelegerea să fi avut un impact asupra pieței (Hotărârea Tribunalului [din 18 iulie 2005,] Scandinavian Airlines System/Comisia, [T-241/01, Rec., p. II-2917], punctul 122, Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia, T-59/02, Rec., p. II-3627, punctele 159-161, Hotărârea Tribunalului Jungbunzlauer/Comisia, T-43/02, Rec., p. II-3435, punctele 153-155, Hotărârea Tribunalului Archer Daniels Midland/Comisia, T-329/01, Rec., p. II-3255, punctele 176-178, și Hotărârea Tribunalului Roquette Frères/Comisia, T-322/01, Rec., p. II-3137, punctele 73-75).

87 În această privință, trebuie amintit că faptele pe care s-a întemeiat Comisia pentru a constata existența unui impact real al cartelului asupra pieței sunt punerea în aplicare a unui sistem de schimb de date privind volumele de vânzări și nivelul prețurilor, existența unor documente întocmite în cadrul reuniunilor cartelului care indică creșteri de prețuri în anumite perioade ale cartelului și arată că acesta a permis întreprinderilor în cauză să își atingă obiectivele de preț, cota de piață

importantă deținută de ansamblul participanților la încălcarea în cauză și faptul că respectivele cote de piață ale participanților menționați au rămas relativ stabile pe toată durata încălcării în cauză [...].

88 Reclamantele arată că punerea în aplicare a cartelului a fost limitată și că celelalte elemente invocate de Comisie nu pot demonstra că încălcarea în cauză a avut un impact real asupra pieței.

89 Or, reiese din jurisprudență că Comisia poate deduce, pe baza indiciilor menționate la punctul 87 de mai sus, că încălcarea în cauză a avut un impact real asupra pieței (a se vedea în acest sens Hotărârile [citate anterior] Jungbunzlauer/Comisia, punctul 159, Roquette Frères/Comisia, punctul 78, Hotărârea Archer Daniels Midland/Comisia, T-59/02, punctul 165, Hotărârea Archer Daniels Midland/Comisia, T-329/01, punctul 181, și Hotărârea din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctele 285-287).

90 Pe de altă parte, nu se poate imputa Comisiei că a concluzionat, în decizia [în litigiu], că raportul inițial nu permitea combaterea concluziilor sale privind efectele reale ale cartelului pe piață. Astfel, raportul inițial vizează numai date cifrice referitoare la reclamante. Or, reiese din jurisprudență că comportamentul efectiv pe care o întreprindere pretinde că l-a adoptat este lipsit de relevanță pentru evaluarea impactului unei înțelegeri asupra pieței, având în vedere că trebuie să fie luate în considerare numai efectele rezultate din încălcare în ansamblul său (Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctele 150 și 152, Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, Hercules Chemicals/Comisia, T-7/89, Rec., p. II-1711, punctul 342, si Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, T-224/00, Rec., p. II-2597, punctul 167).

91 Prin urmare, având în vedere toate considerațiile care precedă, prezentul motiv trebuie respins ca nefondat.

92 În plus, în cadrul competenței sale de fond și în lumina considerațiilor precedente, Tribunalul apreciază că nu este necesară repunerea în discuție a cuantumului de plecare al amenzii aplicate reclamantelor, stabilit în funcție de gravitate, astfel cum a fost stabilit de Comisie în considerentul (693) al deciziei [în litigiu]."

34 Recurentele susțin că Tribunalul a motivat în mod ilogic și neadecvat hotărârea atacată și a săvârșit o eroare de drept atunci când a reținut că Comisia era autorizată, în vederea stabilirii cuantumului de plecare al amenzii care le-a fost aplicată în funcție de gravitatea încălcării, să țină seama de impactul înțelegerii asupra pieței relevante fără a fi obligată să demonstreze că acordurile aveau în mod real un asemenea impact și, în orice caz, atunci când a dedus acest impact pe baza unor simpli indicatori. În plus, atunci când a apreciat că, în mod corespunzător cerințelor legale, Comisia a demonstrat că acordurile au avut un impact asupra pieței, Tribunalul ar fi denaturat în mod vădit faptele și elementele de probă de natură economică pe care le-a prezentat grupul KME în fața sa.

35 Comisia arată mai întâi că primul motiv este inoperant. Astfel, acest motiv nu ar ține seama de faptul că, la punctul 92 din hotărârea atacată, Tribunalul și-a exercitat competența de fond pentru a confirma cuantumul de plecare al amenzii aplicate grupului KME, stabilit în funcție de gravitatea încălcării în considerentul (693) al deciziei în litigiu.

36 Comisia susține, în continuare, că Tribunalul a concluzionat în mod întemeiat că aprecierile referitoare la impactul încălcării asupra pieței nu erau decisive și că, în orice caz, acesta a aplicat criteriile juridice pertinente atunci când a examinat acest impact. Comisia arată, în sfârșit, că primul motiv este inadmisibil în măsura în care se referă la aprecierea situației de fapt și a elementelor de probă și că aprecierile Tribunalului au fost motivate în mod corespunzător, în special punctul 90 din hotărârea

atacată, în cuprinsul căruia Tribunalul subliniază că trebuie să fie luate în considerare numai efectele încălcării în ansamblul său, ceea ce explică faptul că nu reține studiile econometrice prezentate de recurente și referitoare la aceste studii.

Aprecierea Curții

37 Recurentele nu contestă concluziile Tribunalului cu privire la calificarea încălcării ca „încălcare foarte gravă" în sensul liniilor directoare, ci concluziile privind impactul real al înțelegerii asupra pieței ca element luat în considerare în vederea stabilirii cuantumului de bază al amenzii.

38 Potrivit punctului 1 secțiunea A din liniile directoare, la evaluarea criteriului gravității încălcării trebuie să se țină seama de impactul său real asupra pieței numai atunci când acesta poate fi măsurat.

39 Determinarea impactului real al unei înțelegeri asupra pieței presupune, astfel, compararea situației pieței rezultate din înțelegere cu situația care ar fi rezultat în contextul liberei concurențe. O asemenea comparație presupune cu necesitate recurgerea la anumite ipoteze, având în vedere multitudinea variabilelor care pot avea un impact asupra pieței.

40 În considerentul (629) al deciziei în litigiu, Comisia a subliniat imposibilitatea de a determina modul în care prețurile ar fi evoluat în perioada încălcării în lipsa unei înțelegeri. După ce a respins argumentele invocate de recurente, aceasta a prezentat indicii care i-au permis să concluzioneze, în considerentul (613) al acestei decizii, că

sistemul anticoncurențial a produs, în mod global, efecte asupra pieței, chiar dacă era imposibil ca acestea să fie cuantificate în mod precis.

41 Astfel, reiese din decizia în litigiu că, în speță, Comisia a considerat că nu era posibil să țină seama, în scopul calculării amenzii, de acest element facultativ care este impactul real al încălcării asupra pieței, având în vedere că nu putea fi măsurat. Această concluzie nu a fost readusă în discuție în hotărârea atacată.

42 Tribunalul a amintit, la punctele 86 și 89 din hotărârea atacată, jurisprudența referitoare la cerințele de probă în ceea ce privește impactul real al unei înțelegeri asupra pieței. Pe de altă parte, acesta a verificat, la punctele 87 și 90 din această hotărâre, dacă impactul real al înțelegerii asupra pieței relevante a fost demonstrat de Comisie în mod corespunzător cerințelor legale. Totuși, Tribunalul a procedat la acest control cu titlu suplimentar, astfel cum se arată la punctul 84 din hotărârea menționată, și după ce a amintit în mod corect, la punctul 82 din acesta, că impactul real al înțelegerilor asupra pieței nu este un criteriu decisiv pentru stabilirea nivelului amenzilor. În consecință, motivul formulat de recurente împotriva acestei părți a raționamentului Tribunalului este inoperant.

43 În orice caz, raționamentul Tribunalului referitor la proba impactului încălcării asupra pieței răspunde argumentului recurentelor, sintetizat la punctele 58-62 din hotărârea atacată, potrivit căruia o asemenea probă nu ar fi fost adusă de Comisie în decizia în litigiu. Tribunalul a constatat prezența unor elemente care permit stabilirea existenței unui asemenea impact, dar nu a readus în discuție imposibilitatea de al măsura cu precizie.

44 Prin urmare, fără a se contrazice, Tribunalul, pe de o parte, a amintit principiul potrivit căruia impactul real al încălcării asupra pieței nu este un criteriu decisiv pentru stabilirea cuantumului amenzilor și, pe de altă parte, a verificat proba existenței unui asemenea impact.

45 Prin urmare, astfel cum reiese din modul de redactare a primului motiv, recurentele deduc în mod greșit din controlul efectuat de Tribunal consecința că impactul real al încălcării asupra pieței trebuia să fie luat în considerare în scopul calculării cuantumului de plecare al amenzii care le-a fost aplicată. Acest argument se întemeiază pe o premisă eronată.

46 Referitor la critica privind denaturarea de către Tribunal a probelor economice pe care recurentele le-au prezentat în fața sa, nu se pretinde că Tribunalul ar fi dat rapoartelor economice o interpretare vădit contrară modului lor de redactare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 februarie 2011, Activision Blizzard Germany/Comisia, C-260/09 P, Rep., p. I-419, punctul 57), ci mai curând că Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de apreciere în ceea ce privește conținutul acestor rapoarte. În orice caz, recurentele nu arată cu exactitate părțile acestor rapoarte al căror sens clar și precis ar fi fost ignorat de Tribunal. În consecință, acest argument este inadmisibil.

47 Rezultă din aceste elemente că primul motiv trebuie să fie respins.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe diverse erori de drept referitoare la luarea în considerare a cifrei de afaceri

Argumentele părților

48 Cel de al doilea motiv vizează în esență punctele 97-101 din hotărârea atacată, care au următorul cuprins:

„97 Trebuie constatat de la bun început că niciun motiv întemeiat nu impune ca cifra de afaceri aferentă unei piețe relevante să fie calculată prin excluderea anumitor

costuri de producție. Astfel cum Comisia a arătat în mod întemeiat, în toate sectoarele industriale există costuri inerente produsului final pe care fabricantul nu le poate controla, dar care constituie totuși un element esențial în ansamblul activităților sale și care, prin urmare, nu pot fi excluse din cifra sa de afaceri la momentul stabilirii cuantumului de plecare al amenzii (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctele 5030 și 5031). Faptul că prețul cuprului constituie o parte importantă din prețul final al tuburilor sanitare sau că riscul fluctuațiilor prețurilor cuprului este mult mai ridicat decât pentru alte materii prime nu infirmă această concluzie.

98 În ceea ce privește diversele obiecții ale reclamantelor care urmăresc să afirme că, în loc să recurgă la criteriul cifrei de afaceri aferente pieței relevante, ar fi mai oportun, având în vedere scopul descurajator al amenzilor și principiul egalității de tratament, să se determine cuantumul acestora în funcție de rentabilitatea sectorului afectat sau de valoarea adăugată în raport cu acesta, trebuie să se constate că sunt lipsite de relevanță.

99 În această privință, trebuie să se constate, mai întâi, că întrucât gravitatea încălcării este determinată prin referire la numeroși factori, pentru care Comisia dispune de o marjă de apreciere (Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 2007, BASF/Comisia, T-101/05 și T-111/05, Rep., p. II-4949, punctul 65), fără să fi fost stabilită o listă imperativă sau exhaustivă de criterii care trebuie să fie luate în considerare în mod obligatoriu (Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Dalmine/Comisia, C-407/04 P, Rep., p. I-829, punctul 129), revine Comisiei, iar nu instanței, obligația să stabilească, în cadrul marjei sale de apreciere și în funcție de limitele care decurg din principiul egalității de tratament și din Regulamentele nr. 17 și nr. 1/2003, factorii și datele cifrice pe care urmează să le ia în considerare în vederea aplicării unei politici care să asigure respectarea interdicțiilor prevăzute la articolul 81 CE.

100 În continuare, este incontestabil că cifra de afaceri aferentă unei întreprinderi sau unei piețe, ca factor de evaluare a gravității încălcării, este în mod inevitabil vagă și imperfectă. Aceasta nu distinge între sectoarele cu valoare adăugată ridicată și cele cu valoare adăugată scăzută și nici între întreprinderile profitabile și cele mai puțin profitabile. Cu toate acestea, în pofida naturii sale aproximative, cifra de afaceri este considerată în acest moment, atât de legiuitorul comunitar, cât și de Comisie și de Curte, ca un criteriu adecvat, în dreptul concurenței, de apreciere a dimensiunii și a puterii economice ale întreprinderilor în cauză [a se vedea în special Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, [citată anterior], punctul 121, articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, considerentul (10) și articolele 14 și 15 din Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 24, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 201)].

101 Prin urmare, ținând cont de toate considerațiile precedente, trebuie să se concluzioneze că în mod corect Comisia a luat în considerare prețul cuprului în vederea determinării dimensiunii pieței relevante."

49 Potrivit recurentelor, Tribunalul a încălcat dreptul Uniunii și a motivat în mod neadecvat hotărârea atacată prin faptul că a admis referirea făcută de Comisie, pentru a aprecia dimensiunea pieței afectate de încălcare în vederea stabilirii elementului de gravitate al amenzii care le-a fost aplicată, la o valoare de piață care includea în mod greșit veniturile din vânzările realizate pe o piață situată în amonte, distinctă de piața „cartelului", în pofida faptului că membrii respectivului cartel nu erau integrați vertical în cadrul respectivei piețe în amonte.

50 Recurentele arată că industria transformării cuprului are caracteristici specifice. Între altele, clientul este cel care stabilește momentul achiziționării metalului la London Metal Exchange și, prin urmare, prețul acestuia. Chiar dacă prețul respectiv facturat clientului de producătorul de tuburi include marja de transformare, luarea sa în considerare pentru a calcula cifra de afaceri a întreprinderii ar însemna să nu se țină seama de realitatea economică a pieței, care se caracterizează în special prin faptul că materia primă reprezintă o parte importantă din costul produsului și prin variațiile

foarte importante ale prețului respectivei materii prime. Aceste fapte ar fi fost stabilite de Tribunal.

51 În opinia recurentelor, Tribunalul a încălcat principiul proporționalității prin faptul că nu a apreciat că Comisia trebuia să ia în considerare jurisprudența Tribunalului și propria practică decizională potrivit cărora, atunci când calculează cuantumul de plecare al amenzii și/sau atunci când aplică plafonul de 10 % din cifra de afaceri, Comisia este obligată să ia în considerare caracteristicile pieței relevante.

52 Pe de altă parte, recurentele susțin că, întrucât nu a făcut distincție între ele și alte întreprinderi a căror cifră de afaceri nu este influențată în aceeași măsură de prețul materiei prime, Tribunalul a încălcat principiul nediscriminării, care impune ca situații diferite să fie tratate în mod diferit.

53 În sfârșit, recurentele contestă jurisprudența pe care s-a bazat Tribunalul, întemeiată pe marja de apreciere a Comisiei. Acestea consideră că Tribunalul nu a verificat dacă criteriile utilizate de Comisie pentru a stabili gravitatea cartelului erau pertinente și adecvate.

54 Comisia afirmă că Tribunalul a arătat în mod întemeiat, la punctul 97 din hotărârea atacată, că în toate sectoarele industriale există costuri inerente produsului final pe care fabricantul nu le poate controla, dar care constituie totuși un element esențial în ansamblul activităților sale și care, prin urmare, nu pot fi excluse din cifra sa de afaceri la momentul stabilirii cuantumului de plecare al amenzii.

55 Pe de altă parte, Comisia susține că, în măsura în care recurentele solicită Curții să realizeze o apreciere diferită de cea a Tribunalului cu privire la caracterul unic sau nu al sectorului tuburilor sanitare din cupru, motivul este inadmisibil.

56 Potrivit Comisiei, Tribunalul a efectuat o apreciere obiectivă, luând în considerare cifra de afaceri mai curând decât datele controversate pe care le-ar fi implicat deducerea costurilor „care nu pot fi controlate". Această concluzie ar fi conformă cu principiul proporționalității.

57 În sfârșit, Comisia contestă susținerile recurentelor în ceea ce privește metoda de stabilire a prețurilor pe piața relevantă. Ar fi greșit să se distingă o piață în amonte diferită de piața afectată de înțelegere. Nu ar exista decât o singură piață, cea a tuburilor din cupru, iar cuprul nu ar reprezenta decât un cost.

Aprecierea Curții

58 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, pentru a aprecia gravitatea unei încălcări, trebuie să se țină seama de un număr mare de elemente, al căror caracter și a căror importanță variază în funcție de tipul de încălcare în discuție și de circumstanțele specifice ale încălcării vizate. Printre aceste elemente pot să figureze, după caz, volumul și valoarea mărfurilor care fac obiectul încălcării, precum și dimensiunea și puterea economică a întreprinderii și, în consecință, influența pe care aceasta a putut să o exercite pe piață (a se vedea în acest sens Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, citată anterior, punctul 120).

59 Deși a concluzionat că, în vederea determinării cuantumului amenzii, este permis să se țină seama atât de cifra de afaceri globală a întreprinderii, care reprezintă o indicație privind dimensiunea și puterea sa economică, cât și de partea acestei cifre care provine din vânzarea mărfurilor care fac obiectul încălcării și care este, așadar, de natură să dea o indicație privind amploarea acesteia, totuși Curtea a recunoscut că cifra de afaceri globală a unei întreprinderi nu constituie decât o indicație aproximativă și imperfectă privind dimensiunea acesteia din urmă (Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, citată anterior, punctul 121, Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 139, Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 243, Hotărârea din 18 mai 2006, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, C-397/03 P, Rec., p. I-4429, punctul 100, precum și Hotărârea din 19 martie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-510/06 P, Rep., p. I-1843, punctul 74).

60 Pe de altă parte, Curtea a subliniat în mai multe rânduri că nu trebuie atribuită nici uneia, nici celeilalte dintre aceste cifre de afaceri o importanță disproporționată față de alte elemente de apreciere a gravității încălcării (Hotărârile citate anterior Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 121, și Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 243, Hotărârea din 18 mai 2006, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, punctul 100, precum și Hotărârea din 19 martie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, punctul 74).

61 În concluzie, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept și în special nu a încălcat nici principiul proporționalității, nici principiul nediscriminării atunci când a amintit, la punctul 100 din hotărârea atacată, că cifra de afaceri, deși vagă și imperfectă, rămâne un criteriu adecvat pentru aprecierea dimensiunii și a puterii economice ale întreprinderilor în cauză.

62 Pe de altă parte, Tribunalul a hotărât de asemenea fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 97 din hotărârea atacată, că niciun motiv întemeiat nu impune ca cifra de afaceri aferentă unei piețe relevante să fie calculată prin excluderea anumitor costuri de producție. Astfel cum a apreciat Curtea în hotărârea pronunțată azi, în care părți sunt de asemenea recurentele și Comisia (C-272/09 P), luarea în considerare a cifrei de afaceri brute în anumite cazuri, iar în altele nu, ar impune determinarea unui prag,

sub forma unui raport între cifra de afaceri netă și cifra de afaceri brută, care ar fi dificil de aplicat și ar conduce la controverse interminabile și de nerezolvat, inclusiv la acuzații privind discriminarea.

63 În ceea ce privește critica potrivit căreia Tribunalul nu ar fi verificat dacă criteriile utilizate de Comisie pentru a stabili gravitatea cartelului erau pertinente și adecvate, trebuie amintit că, în cadrul unei acțiuni îndreptate împotriva unei decizii în materie de concurență, revine reclamantului sarcina de a formula motive în această privință, iar Tribunalul nu are obligația de a controla din oficiu ponderarea elementelor luate în considerare de Comisie în vederea stabilirii cuantumului amenzii.

64 În hotărârea atacată, Tribunalul a realizat controlul care îi revenea. Acesta a răspuns la motivul invocat de recurente și nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a concluzionat, la punctul 101 din hotărârea atacată, că în mod întemeiat Comisia a luat în considerare prețul cuprului pentru a stabili dimensiunea pieței relevante.

65 În consecință, al doilea motiv nu este fondat.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe diverse erori de drept referitoare la luarea în considerare a duratei încălcării

Argumentele părților

66 Recurentele arată că cel de al treilea motiv vizează punctele 111-117 din hotărârea atacată. Acestea susțin că Tribunalul a încălcat dreptul Uniunii și a motivat în mod

neclar, ilogic și neadecvat această hotărâre prin faptul că a confirmat partea din decizia în litigiu în care Comisia a aplicat în mod greșit liniile directoare și a încălcat principiile proporționalității și egalității de tratament prin aplicarea procentajului maxim de majorare a cuantumului de plecare al amenzii care le-a fost aplicată în funcție de durata încălcării.

67 Potrivit recurentelor, reiese de la punctul 1 secțiunea B din liniile directoare că finalitatea majorării amenzii în funcție de durata încălcării este aceea de a „aplic[a] […] sancțiuni efective pentru restricțiile care au avut un impact dăunător asupra consumatorilor pe o perioadă lungă de timp". Legătura care trebuie să existe între durata încălcării și impactul dăunător al acesteia ar reieși de asemenea din jurisprudență. Or, Tribunalul nu ar fi verificat dacă, la aprecierea gravității încălcării, Comisia a acordat într-adevăr o importanță adecvată faptului că înțelegerea a variat în intensitate și în eficacitate de-a lungul timpului. Prin urmare, Tribunalul ar fi apreciat în mod greșit, la punctul 116 din hotărârea atacată, că majorarea cu 125 % a cuantumului de plecare al amenzii nu este vădit disproporționată.

68 Pe de altă parte, nerecunoașterea de către Tribunal a faptului că grupul KME se găsea într-o situație foarte asemănătoare cu aceea a întreprinderilor reclamante în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 19 mai 2010, IMI și alții/Comisia (T-18/05, Rep., p. II-1769), și refuzul său de a stabili din nou cuantumul de plecare al amenzii, spre deosebire de modul în care a procedat în această hotărâre, ar fi condus la un tratament diferențiat ilegal al grupului KME și al acestor întreprinderi.

69 Comisia arată că recurentele nu au infirmat concluziile Tribunalului de la punctele 111-115 din hotărârea atacată. Aceasta adaugă că însuși articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 stabilește o distincție între gravitatea încălcării și durata acesteia și că luarea în considerare a egalității de tratament în raport cu durata încălcării impune examinarea acestei durate, iar nu a elementelor referitoare la gravitatea încălcării, precum intensitatea înțelegerii și efectele sale.

70 În ceea ce privește întreprinderile reclamante în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea IMI și alții/Comisia, citată anterior, Comisia amintește că Tribunalul a anulat decizia de constatare a unei încălcări în sarcina acestor întreprinderi pentru o perioadă de șaisprezece luni. Întreprinderile respective se aflau, așadar, într-o situație diferită de aceea a recurentelor.

71 În sfârșit, Comisia subliniază că, în scopul de a ține seama de prejudiciul cauzat de o înțelegere, Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 prevăd majorarea amenzii cu 100 % pentru fiecare an de înțelegere. Majorarea cu 10 % pentru fiecare an suplimentar, aplicată în speță, ar fi în realitate foarte redusă și nu ar fi în mod vădit disproporționată.

Aprecierea Curții

72 Prin intermediul celui de al treilea motiv, recurentele contestă atât principiul majorării amenzii pentru a ține seama de durata încălcării, cât și rezultatul aplicării acestui principiu în ceea ce le privește, și anume majorarea cuantumului de plecare al amenzii, stabilit la 70 de milioane de euro, cu 125 % pentru a ține seama de o durată a încălcării de 12 ani și 9 luni, pentru fiecare an de participare aplicându-se o majorare de 10 %. Potrivit cifrelor care figurează în considerentul (719) al deciziei în litigiu, reluate la punctul 22 din prezenta hotărâre, cuantumul de bază pentru grupul KME a ajuns, astfel, la 111,13 milioane de euro.

73 Totuși, critica referitoare la rezultat este întemeiată pe premisa greșită că rata majorării ar fi fost de 125 %, în timp ce acesta a fost în realitate de numai 58,75 % (111,13/70 = 1,5875).

74 În ceea ce privește principiul majorării amenzii pentru a ține seama de durata încălcării, nu este necesar să se stabilească material o relație directă între această durată și un prejudiciu sporit cauzat obiectivelor Uniunii urmărite de normele de concurență.

75 Astfel, în vederea aplicării articolului 81 alineatul (1) CE, luarea în considerare a efectelor concrete ale unui acord este superfluă în cazul în care rezultă că acesta are ca obiect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 1966, Consten și Grundig/Comisia, 56/64 și 58/64, Rec., p. 429). Acesta este în special cazul, precum în speță, al acordurilor care cuprind restricții evidente privind concurența, cum ar fi stabilirea prețurilor și împărțirea pieței. Dacă o înțelegere determină situația pieței în momentul în care este instituită, durata sa lungă poate face ca structurile pieței să devină rigide, diminuând stimularea participanților la înțelegere pentru inovație și dezvoltare. Întoarcerea la situația de liberă concurență va fi cu atât mai dificilă și îndelungată, cu cât durata înțelegerii va fi fost ea însăși lungă.

76 Chiar dacă intensitatea și eficacitatea cartelului variază în timp, totuși cartelul menționat continuă să existe și, în consecință, să determine rigidizarea din ce în ce mai semnificativă a structurilor pieței.

77 În ipoteza lipsei totale a punerii în aplicare a unui acord, trebuie amintit că punctul 3 din liniile directoare prevede că neaplicarea efectivă a acordurilor sau a practicilor ilicite poate constitui o circumstanță atenuantă care să conducă la o diminuare a cuantumului de bază al amenzii. Nu reiese însă că situația ar fi fost aceasta în speță, întrucât recurentele nu au contestat punerea în aplicare a înțelegerii în ceea ce le privește, ci numai neluarea în considerare a intensității variabile a acestei puneri în aplicare și a impactului real și obiectiv al înțelegerii asupra consumatorilor.

78 Pe de altă parte, cuantificarea unui prejudiciu real cauzat consumatorului poate fi dificilă, având în vedere multitudinea de variabile care intervin în special în formarea prețurilor unui produs manufacturat.

79 În orice caz, durata încălcării este menționată de legiuitorul Uniunii ca un element care trebuie luat în considerare ca atare în vederea stabilirii cuantumului amenzilor.

80 Având în vedere aceste elemente, la punctul 117 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins în mod corect ca nefondat motivul referitor la majorarea cuantumului amenzii în funcție de durata înțelegerii.

81 În ceea ce privește întreprinderile reclamante în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea IMI și alții/Comisia, citată anterior, astfel cum reiese de la punctul 96 din această hotărâre, Tribunalul a considerat că încălcarea a fost întreruptă pentru o perioadă puțin mai lungă de șaisprezece luni. Situația acestor întreprinderi era, prin urmare, foarte diferită de cea a recurentelor, care nu au invocat niciodată o întrerupere a încălcării, ci numai o variație a intensității acesteia. În consecință, Tribunalul nu a încălcat principiul nediscriminării prin faptul că a tratat recurentele în mod diferit față de respectivele întreprinderi.

82 Din ansamblul acestor elemente rezultă că cel de al treilea motiv nu este fondat.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea liniilor directoare, precum și a principiilor echității și egalității de tratament prin neluarea în considerare a anumitor circumstanțe atenuante

Argumentele părților

83 Recurentele arată că cel de al patrulea motiv se referă la punctele 125-142 din hotărârea atacată. Acestea susțin că Tribunalul a încălcat dreptul Uniunii prin faptul că a respins cel de al cincilea motiv al acțiunii și a confirmat acea parte a deciziei în litigiu în care Comisia, cu încălcarea liniilor directoare și a principiilor echității și egalității de tratament, a refuzat să le acorde beneficiul unei reduceri a amenzii având în vedere, în primul rând, punerea în aplicare limitată a acordurilor, în al doilea rând, criza din industria tuburilor sanitare din cupru și, în al treilea rând, cooperarea lor în afara domeniului de aplicare al Comunicării privind cooperarea.

84 Recurentele arată, în primul rând, că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a ignorat total, în hotărârea atacată, împrejurarea că s-au abținut de la executarea acordurilor și că au adoptat un comportament anticoncurențial. Recurentele contestă în această privință criteriul indicat la punctul 127 din hotărârea menționată și aplicat de Tribunal în vederea aprecierii aspectului dacă acestea îndeplineau condițiile necesare pentru aplicarea circumstanței atenuante, și anume încălcarea în mod clar și în mare măsură a obligațiilor privind punerea în aplicare a înțelegerii, astfel încât să perturbe însăși funcționarea acesteia. Potrivit recurentelor, un asemenea criteriu este mai strict decât acela care este aplicat în vederea stabilirii momentului în care o participare a încetat, și anume distanțarea publică de concertarea ilicită, ceea ce este ilogic.

85 Recurentele susțin, în al doilea rând, că Tribunalul a încălcat principiul nediscriminării, deoarece ar fi trebuit să țină seama de situația dificilă pe care o cunoștea industria tuburilor sanitare ca circumstanță atenuantă.

86 Recurentele arată, în al treilea rând, că Tribunalul a încălcat dreptul Uniunii prin faptul că a confirmat partea din decizia în litigiu în care Comisia a refuzat să le acorde beneficiul unei reduceri a amenzii având în vedere cooperarea lor în afara domeniului de aplicare al Comunicării privind cooperarea. În opinia recurentelor, numai ele ar fi trebuit să beneficieze de o reducere a amenzii sau de imunitatea parțială la plata amenzii, pentru motivul că au adus o probă privind durata încălcării, spre deosebire de grupul Outokumpu, care nu a furnizat decât o informație referitoare la durata totală a cartelului.

87 Comisia consideră că Tribunalul a aplicat în mod corect jurisprudența potrivit căreia poate fi acordată o reducere a amenzii pentru neaplicarea înțelegerii.

88 Pe de altă parte, aceasta amintește că motivul întemeiat pe nerespectarea principiului nediscriminării nu se poate întemeia pe decizii referitoare la alte înțelegeri. În orice caz, perioada dificilă pe care a cunoscut-o sectorul ar fi ulterioară înțelegerii.

89 În sfârșit, în ceea ce privește cooperarea, Comisia susține că, în măsura în care grupul KME solicită Curții să înlocuiască aprecierea Tribunalului cu aprecierea sa, cel de al patrulea motiv este inadmisibil.

90 În plus, acest motiv ar fi nefondat. Comisia arată că Tribunalul a furnizat o motivare clară și logică a aprecierii sale privind cazurile în care poate fi acordată o imunitate parțială, ca răspuns pentru toate argumentele de drept invocate de grupul KME.

91 Dacă grupul Outokumpu a beneficiat de o reducere a amenzii, aceasta s-ar explica prin faptul că informația comunicată de acesta a permis Comisiei să investigheze și să caute elemente de probă. Prin faptul că au adus probe, recurentele nu ar fi făcut decât să îi faciliteze sarcina. Spre deosebire de ceea ce sugerează recurentele în recursul formulat, acestea nu ar fi putut să beneficieze nici de o imunitate parțială în conformitate cu Comunicarea Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri, întrucât o asemenea imunitate vizează probele privind „fapte de care Comisia nu avea cunoștință anterior", acesta nefiind cazul în ceea ce privește durata totală a cartelului.

92 În sfârșit, Comisia subliniază că aplicarea unei imunități parțiale în ipoteza invocată de recurente ar fi contrară dispozițiilor titlului D din Comunicarea privind cooperarea, care prevede deja o reducere a amenzii în cazul în care întreprinderea furnizează Comisiei informații, documente sau alte elemente de probă care contribuie la stabilirea existenței încălcării săvârșite.

Aprecierea Curții

93 În ceea ce privește primul argument, acesta vizează punctul 127 din hotărârea atacată, în cuprinsul căruia Tribunalul s-a referit la jurisprudența sa potrivit căreia, pentru a beneficia de circumstanța atenuantă prevăzută la punctul 3 a doua liniuță din liniile directoare, persoanele care săvârșesc o încălcare trebuie să demonstreze că au adoptat un comportament concurențial sau, cel puțin, că au încălcat în mod clar și în mare măsură obligațiile privind punerea în aplicare a înțelegerii, astfel încât au perturbat funcționarea acesteia, și că nu au aderat la acord în aparență, incitând astfel alte întreprinderi să pună în aplicare înțelegerea în cauză (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Dalmine/Comisia, T-50/00, Rec., p. II-2395, punctul 292, și Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2006, Daiichi Pharmaceutical/Comisia, T-26/02, Rec., p. II-713, punctul 113).

94 La punctul 491 din Hotărârea Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, citată anterior, între altele, Tribunalul a explicitat această jurisprudență amintind că o întreprindere care, în pofida concertării cu concurenții săi, desfășoară o politică mai mult sau mai puțin independentă pe piață poate pur și simplu să încerce să utilizeze înțelegerea în favoarea sa. Dacă într-un asemenea caz ar fi fost recunoscute circumstanțe atenuante, ar fi prea simplu ca întreprinderile să minimizeze riscul obligației de plată a unei amenzi ridicate, având în vedere că ar putea să profite de o înțelegere ilicită și, astfel, să beneficieze de o reducere a amenzii pentru motivul că ar fi jucat doar un rol limitat în aplicarea încălcării, deși atitudinea acestora a determinat și alte întreprinderi să se comporte într-un mod care aduce o atingere mai mare concurenței (a se vedea de asemenea Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, T-44/00, Rec., p. II-2223, punctele 277 și 278).

95 Spre deosebire de ceea ce susțin recurentele, întreprinderea care încetează să participe la o înțelegere nu se află în aceeași situație ca și întreprinderea care a aderat la înțelegere, dar nu o pune în aplicare sau încetează să o pună în aplicare. Astfel, în acest din urmă caz, întreprinderea continuă să aducă atingere concurenței prin participarea la eventualele discuții și prin faptul, indicat de Tribunal, că participarea sa la înțelegere este susceptibilă să determine alte întreprinderi să adopte un comportament care să aducă atingere concurenței.

96 Prin urmare, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a interpretat în mod restrictiv condițiile impuse pentru a beneficia de circumstanța atenuantă prevăzută la punctul 3 a doua liniuță din liniile directoare. Or, astfel cum a arătat Tribunalul la punctul 128 din hotărârea atacată, recurentele nu au susținut că îndeplineau aceste condiții. În consecință, primul argument nu este fondat.

97 În ceea ce privește cel de al doilea argument, este suficient să se amintească faptul că, de regulă, cartelurile iau naștere în momentul în care un sector cunoaște dificultăți și că, în principiu, asemenea dificultăți nu pot constitui o circumstanță atenuantă.

98 Pe de altă parte, dificultățile în compararea nivelului amenzilor aplicate unor întreprinderi care au participat la acorduri diferite, pe piețe distincte, în momente uneori îndepărtate în timp, poate rezulta din condițiile necesare pentru punerea în aplicare a unei politici eficiente în materie de concurență (Hotărârea din 2 octombrie 2003, Aristrain/Comisia, C-196/99 P, Rec., p. I-11005, punctul 81). Prin urmare, Tribunalul nu a încălcat principiul nediscriminării atunci când a considerat, la punctul 129 din hotărârea atacată, că faptul că, în cazuri anterioare, Comisia a ținut seama de situația economică a sectorului ca circumstanță atenuantă nu înseamnă că aceasta trebuie în mod obligatoriu să continue să respecte practica respectivă.

99 În ceea ce privește cel de al treilea argument, recurentele contestă hotărârea atacată, fără a preciza și a motiva însă în ce mod Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept în raționamentul dezvoltat la punctele 136-140 din această hotărâre și fără a explica în ce mod prezentarea unor elemente de probă privind fapte cunoscute deja de Comisie ar justifica în mai mare măsură acordarea unor circumstanțe atenuante decât prezentarea anterioară a unei informații noi pentru Comisie. În consecință, acest argument este inadmisibil, deoarece este prea puțin clar.

100 Din toate aceste elemente rezultă că cel de al patrulea motiv este în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea liniilor directoare și pe o eroare de motivare

Argumentele părților

101 Recurentele arată că cel de al cincilea motiv vizează punctele 163-174 din hotărârea atacată. Acestea susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept și a motivat în mod

ilogic și neadecvat respingerea celui de al șaptelea motiv al acțiunii și confirmarea refuzului Comisiei de a le acorda o reducere a amenzii în considerarea incapacității lor de a plăti, în special ca urmare a sarcinii financiare care le fusese deja impusă în cadrul cauzei privind tuburile industriale din cupru. Recurentele arată că Tribunalul nu a aplicat criteriul adecvat, întrucât întreprinderea trebuie să demonstreze numai că aplicarea unei sancțiuni severe i-ar cauza un prejudiciu economic și financiar foarte grav. Pe de altă parte, acestea susțin că Tribunalul a interpretat în mod greșit cel de al doilea aspect al criteriului prevăzut la punctul 5 litera (b) din liniile directoare, concluzionând astfel că niciun „context social particular" în sensul punctului menționat nu justifica o reducere a amenzii. În sfârșit, recurentele arată că hotărârea atacată nu a îndreptat discriminarea ilegală realizată de Comisie în detrimentul lor în raport cu SGL Carbon AG în cauzele în care au fost pronunțate Hotărârea din 29 iunie 2006, SGL Carbon/Comisia (C-308/04 P, Rec., p. I-5977), și Hotărârea din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia (C-328/05 P, Rep., p. I-3921).

102 Comisia arată mai întâi că primul argument invocat de recurente nu vizează o eroare de drept decelată în hotărârea atacată și că Tribunalul nu s-a pronunțat cu privire la sensul expresiei „incapacitate de a plăti". Aceasta arată în plus că problema „contextului social particular" nu a fost supusă Tribunalului. În orice caz, afirmațiile recurentelor ar fi ambigue și s-ar referi la aprecieri privind faptele și dovezile, ceea ce ar fi inadmisibil în cadrul unui recurs. În sfârșit, Tribunalul ar fi respins în mod întemeiat argumentul recurentelor referitor la discriminare, pentru motivul că practica adoptată de Comisie în deciziile anterioare nu servește drept cadru juridic în materie de amenzi. În orice caz, situația SGL Carbon AG ar fi fost diferită.

Aprecierea Curții

103 Tribunalul a amintit fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 165 din hotărârea atacată, că Comisia nu este obligată să țină cont de situația deficitară a întreprinderii,

având în vedere că recunoașterea unei astfel de obligații ar echivala cu conferirea unui avantaj concurențial nejustificat întreprinderilor celor mai puțin adaptate la condițiile pieței (a se vedea Hotărârea din 8 noiembrie 1983, IAZ International Belgium și alții/Comisia, 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, Rec., p. 3369, punctele 54 și 55, Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, citată anterior, punctul 327, Hotărârea din 29 iunie 2006, SGL Carbon/Comisia, citată anterior, punctul 105, precum și Hotărârea din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, citată anterior, punctul 100).

104 Comisia este cu atât mai puțin ținută să ia în considerare o pretinsă incapacitate de plată cauzată de o sancțiune financiară aplicată pentru o încălcare a dreptului concurenței, având în vedere că întreprinderea este prima responsabilă pentru o asemenea situație pe care a provocat-o printr-un comportament ilegal.

105 Pe de altă parte, astfel cum s-a amintit la punctul 98 din prezenta hotărâre, dificultățile în compararea nivelului amenzilor aplicate unor întreprinderi care au participat la acorduri diferite, pe piețe distincte, în momente uneori îndepărtate în timp, poate rezulta din condițiile necesare pentru punerea în aplicare a unei politici eficiente în materie de concurență. Prin urmare, Tribunalul nu a încălcat principiul nediscriminării atunci când a considerat, la punctul 164 din hotărârea atacată, că faptul că, în cazuri anterioare, Comisia a ținut seama de dificultățile financiare ale unei întreprinderi nu înseamnă că aceasta este obligată să realizeze aceeași apreciere într-un caz ulterior.

106 În sfârșit, cel de al cincilea motiv este formulat, cu privire la aspectele rămase, în termeni deosebit de generali, având în vedere că recurentele se limitează să indice o eroare de drept săvârșită de Tribunalul fără a preciza însă în ce ar consta aceasta cu exactitate. În orice caz, Curtea nu are competența de a controla aprecierile de fapt realizate de Tribunal, astfel cum figurează acestea la punctele 169 și 170 din hotărârea atacată.

107 În consecință, cel de al cincilea motiv trebuie respins în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la o cale de atac jurisdicțională efectivă

Argumentele părților

108 Recurentele susțin că Tribunalul a încălcat dreptul Uniunii și dreptul fundamental al acestora la o cale de atac jurisdicțională efectivă și completă, întrucât nu a efectuat o examinare completă și aprofundată a argumentelor lor și a arătat o deferență excesivă și nerezonabilă față de puterea de apreciere a Comisiei. Acestea contestă mai concret modul în care Tribunalul a examinat al doilea motiv al acțiunii, referitor la dimensiunea pieței, al patrulea motiv al acțiunii, referitor la durata încălcării, precum și al cincilea motiv al acțiunii, referitor la circumstanțele atenuante. Potrivit recurentelor, refuzul Tribunalului de a efectua o examinare completă și aprofundată a motivelor și a argumentelor pe care le-au dezvoltat în cererea introductivă echivalează cu o încălcare a dreptului lor fundamental la un control jurisdicțional complet, efectiv și echitabil al deciziei în litigiu de către o instanță imparțială și independentă.

109 Recurentele afirmă că doctrina privind „puterea de apreciere” și „deferența judiciară” nu ar trebui să mai găsească aplicare la ora actuală, având în vedere că dreptul Uniunii este caracterizat în prezent prin cuantumul enorm al amenzilor aplicate de Comisie, evoluție care este frecvent desemnată drept „penalizarea” *de facto* a dreptului Uniunii în materie de concurență.

110 Pe de altă parte, aplicabilitatea directă a excepției prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, introdusă prin Regulamentul nr. 1/2003 pentru a înlocui regimul de autorizare precedent, exclude, prin definiție, orice putere de apreciere a Comisiei în aplicarea normelor de concurență și nu impune, așadar, decât un grad foarte redus de deferență judiciară din partea instanțelor care controlează aplicarea acestora de către Comisie în cazuri concrete.

111 Recurentele arată de asemenea că puterea de apreciere a Comisiei nu ar trebui justificată prin pretinsa competență superioară a acesteia în evaluarea situațiilor de fapt complexe sau a chestiunilor economice. Acestea arată, în această privință, că atât Curtea, cât și Tribunalul au exercitat cu succes un control jurisdicțional deosebit de aprofundat în cazuri complexe.

112 De asemenea, având în vedere competența de fond conferită Tribunalului prin articolul 261 TFUE și prin articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, acesta nu ar trebui să recunoască nicio putere de apreciere Comisiei, nu numai în ceea ce privește caracterul adecvat și proporțional al cuantumului unei amenzi, ci și în ceea ce privește metoda de calcul adoptată de Comisie. Potrivit recurentelor, Tribunalul trebuie să examineze modul în care, în fiecare caz concret, Comisia a apreciat gravitatea și durata unui comportament ilicit și, prin urmare, poate înlocui aprecierea Comisiei cu propria apreciere anulând, reducând sau majorând amenda.

113 Potrivit recurentelor, Comisia trebuie să urmeze o politică coerentă și nediscriminatorie în toate cazurile în care stabilește cuantumul unei sancțiuni pentru încălcarea normelor de concurență. Acest fapt ar presupune tratarea în același mod a întreprinderilor care se găsesc în situații echivalente în contextul unor încălcări distincte, constatate prin intermediul unor decizii distincte. În caz contrar, puterea de apreciere a Comisiei s-ar transforma într-un comportament pur arbitrar, admițându-se că aceasta își poate modifica după bunul plac politica în materie de amenzi în fiecare caz individual.

114 Recurentele amintesc de asemenea că, potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, punerea în aplicare a dreptului administrativ prin intermediul deciziilor administrative și al amenzilor nu încalcă în sine articolul 6 alineatul (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO"). Aceasta trebuie să fie guvernată însă de garanții procedurale suficient de puternice și să fie supusă unui regim de control jurisdicțional efectiv, care să includă o competență de fond în ceea ce privește controlul deciziilor administrative. Dreptul la o „cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești" a fost de asemenea inserat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta").

115 Cu titlu introductiv, Comisia subliniază că recurentele și-au întemeiat acțiunea prin care se urmărea reducerea amenzii pe articolul 230 CE, iar nu pe competența de fond prevăzută la articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003.

116 În ceea ce privește răspunsul la al doilea, al patrulea și al cincilea motiv al acțiunii, Comisia consideră că, în pofida referirilor la puterea de apreciere a Comisiei, Tribunalul a exercitat un control aprofundat și efectiv asupra calculului amenzii aplicate grupului KME și a ajuns la propriile concluzii în sensul că aceste motive nu erau fondate.

117 În sfârșit, în opinia Comisiei, grupul KME se limitează să facă aluzie la „acuzații penale" și la articolul 6 alineatul (1) din CEDO, dar nu examinează consecințele care trebuie deduse din acestea.

Aprecierea Curții

118 Recurentele contestă atât modul în care Tribunalul a declarat că trebuie să țină seama de marja largă de apreciere a Comisiei, cât și modul în care acesta și-a exercitat efectiv controlul asupra deciziei în litigiu. Recurentele invocă în această privință atât articolul 6 din CEDO, cât și carta.

119 Principiul protecției jurisdicționale efective reprezintă un principiu general al dreptului Uniunii care este exprimat în prezent la articolul 47 din cartă (a se vedea Hotărârea din 22 decembrie 2010, DEB, C-279/09, Rep., p. I-13849, punctele 30 și 31, Ordonanța din 1 martie 2011, Chartry, C-457/09, Rep., p. I-819, punctul 25, precum și Hotărârea din 28 iulie 2011, Samba Diouf, C-69/10, Rep., p. I-7151, punctul 49).

120 Controlul jurisdicțional al deciziilor adoptate de instituții a fost organizat prin tratatele fondatoare. Pe lângă controlul legalității, prevăzut în prezent la articolul 263 TFUE, s-a avut în vedere un control de fond în ceea ce privește sancțiunile prevăzute de regulamente.

121 În ceea ce privește controlul legalității, Curtea a decis că, deși, în domeniile în care sunt necesare aprecieri economice complexe, Comisia dispune de o marjă de apreciere în materie economică, aceasta nu înseamnă că instanța Uniunii trebuie să se abțină de la a controla interpretarea dată de Comisie datelor de natură economică. Astfel, instanța Uniunii trebuie nu numai să verifice, între altele, exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea și coerența acestora, ci și să controleze dacă aceste elemente constituie ansamblul datelor pertinente care trebuie luate în considerare pentru aprecierea unei situații complexe și dacă sunt de natură să susțină concluziile deduse (a se vedea Hotărârea din 15 februarie 2005, Comisia/Tetra Laval, C-12/03 P, Rec., p. I-987, punctul 39, precum și Hotărârea din 22 noiembrie 2007, Spania/Lenzing, C-525/04 P, Rep., p. I-9947, punctele 56 și 57).

122 În ceea ce privește sancționarea încălcărilor dreptului concurenței, articolul 15 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 17 prevede că, la stabilirea valorii amenzii, se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării. Același text figurează la articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003.

123 Curtea a decis că, în vederea stabilirii cuantumului amenzilor, trebuie să se țină seama de durata încălcărilor și de toate elementele de natură să intre în aprecierea gravității acestora, cum ar fi comportamentul fiecărei întreprinderi, rolul avut de fiecare dintre ele în instituirea practicilor concertate, profitul pe care l-au putut obține din aceste practici, dimensiunea lor și valoarea mărfurilor în cauză, precum și riscul pe care încălcările de acest tip îl reprezintă pentru Comunitatea Europeană (Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, citată anterior, punctul 129, Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, citată anterior, punctul 242, precum și Hotărârea din 3 septembrie 2009, Prym și Prym Consumer/Comisia, C-534/07 P, Rep., p. I-7415, punctul 96).

124 Curtea a arătat de asemenea că trebuie să se țină seama de elemente obiective, precum conținutul și durata comportamentelor anticoncurențiale, numărul și intensitatea acestora, întinderea pieței afectate și atingerea adusă ordinii publice economice. Analiza trebuie să ia în considerare și importanța relativă și cota de piață a întreprinderilor responsabile, precum și eventualele încălcări repetate (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 91).

125 Numărul important de elemente impune Comisiei o examinare aprofundată a circumstanțelor încălcării.

126 Din rațiuni de transparență, Comisia a adoptat liniile directoare, în care precizează în ce mod va lua în considerare anumite circumstanțe ale încălcării și consecințele care vor putea fi deduse din acestea în ceea ce privește cuantumul amenzii.

127 Liniile directoare, cu privire la care Curtea a hotărât că prevăd o regulă de conduită care indică practica ce trebuie urmată și de la care administrația nu se poate îndepărta, într-un caz particular, fără a indica motive care să fie compatibile cu principiul egalității de tratament (Hotărârea din 18 mai 2006, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, citată anterior, punctul 91), se limitează să descrie metoda de examinare a încălcării urmată de Comisie și criteriile pe care aceasta se obligă să le ia în considerare în vederea stabilirii cuantumului amenzii.

128 Este necesar să se amintească obligația de motivare a actelor Uniunii. În speță, această obligație are o importanță cu totul deosebită. Revine Comisiei sarcina de a-și motiva decizia și în special de a explica ponderarea și evaluarea pe care le-a realizat cu privire la elementele luate în considerare (a se vedea în acest sens Hotărârea Prym și Prym Consumer/Comisia, citată anterior, punctul 87). Existența unei motivări trebuie să fie verificată de instanță din oficiu.

129 Pe de altă parte, revine instanței Uniunii sarcina de a efectua controlul legalității pe baza elementelor prezentate de reclamant în susținerea motivelor invocate. În cadrul acestui control, instanța nu se poate întemeia pe puterea de apreciere de care dispune Comisia, nici în ceea ce privește alegerea elementelor luate în considerare în aplicarea criteriilor prevăzute în liniile directoare, nici în ceea ce privește aprecierea acestor elemente, pentru a renunța la exercitarea unui control aprofundat atât în drept, cât și în fapt.

130 Controlul legalității este completat de competența de fond care era recunoscută instanței Uniunii prin articolul 17 din Regulamentul nr. 17 și este recunoscută în prezent prin articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, conform articolului 261 TFUE. Această competență autorizează instanța, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctul 692).

131 Trebuie însă subliniat că exercitarea competenței de fond nu echivalează cu un control din oficiu și trebuie amintit că procedura în fața instanțelor Uniunii este contradictorie. Cu excepția motivelor de ordine publică pe care instanța este ținută să le examineze din oficiu, cum ar fi lipsa de motivare a deciziei atacate, sarcina de a invoca motive împotriva acestuia din urmă și de a prezenta elemente de probă în susținerea acestor motive revine reclamantului.

132 Această cerință de natură procedurală nu este contrară normei potrivit căreia, în ceea ce privește încălcările normelor de concurență, revine Comisiei obligația de a face dovada încălcărilor pe care le constată și de a stabili elementele de probă de natură a demonstra, corespunzător cerințelor legale, existența faptelor constitutive ale unei încălcări. Astfel, în cadrul unei căi de atac jurisdicționale, reclamantul trebuie să identifice elementele contestate din decizia atacată, să formuleze critici în această privință și să aducă probe care pot consta în indicii serioase, prin care să se urmărească demonstrarea temeiniciei criticilor sale.

133 Controlul prevăzut de tratate implică, așadar, faptul că instanța Uniunii exercită un control atât de drept, cât și de fapt și că are competența de a aprecia probele, de a anula decizia atacată și de a modifica cuantumul amenzilor. Nu reiese, prin urmare, că controlul legalității prevăzut la articolul 263 TFUE, completat de competența de fond cu privire la cuantumul amenzii, prevăzută la articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, ar fi contrar cerințelor principiului protecției jurisdicționale efective care figurează la articolul 47 din cartă.

134 În consecință, în măsura în care vizează normele referitoare la controlul jurisdicțional în lumina principiului protecției jurisdicționale efective, cel de al șaselea motiv nu este fondat.

135 În măsura în care vizează modul în care Tribunalul a efectuat controlul deciziei în litigiu în cadrul celui de al doilea, al celui de al patrulea și al celui de al cincilea motiv al acțiunii, prezentul motiv se suprapune cu al doilea-al patrulea motiv de recurs și, prin urmare, a făcut deja obiectul unei examinări de către Curte.

136 În această privință, trebuie arătat că, deși, în mai multe rânduri, în special la punctele 52-54, 99, 114, 136 și 150 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a referit la „puterea de apreciere", la „marja de apreciere semnificativă" sau la „larga marjă de apreciere" a Comisiei, astfel de referiri nu au împiedicat exercitarea de către Tribunal a controlului deplin și total, în drept și în fapt, la care este obligat.

137 Din ansamblul acestor elemente rezultă că cel de al șaselea motiv nu este fondat.

138 Prin urmare, niciunul dintre motivele invocate de grupul KME în susținerea recursului nu poate fi primit și, în consecință, se impune respingerea acestuia.

Cu privire la cheltuielile de judecată

139 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea grupului KME la plata cheltuielilor de judecată, iar acesta a căzut în pretenții, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată aferente prezentei proceduri.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă KME Germany AG, KME France SAS și KME Italy SpA la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături